NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 8. julia 1854. *List 54.*

Gojzdi.

Ljudí je zmiraj več in vsi hočejo živeti in kolikor mogoče dobro živeti. In prav imajo. Zato je pa človek tudi prisiljen zmiraj dalje in globokeje segati po naravnih zakladih in obračati jih v svojo korist. Tako je prišla človeška roka tudi na gojzde in če dalje, tim več jih pokončava. Posekan gojzd dajè mnogo lesa, ki se drago prodati more, tudi se ta prostor lahko v polje spreoberne in to kmetu več dobička donaša kakor pa gojzd. Za posameznega človeka je zares pokončanje gojzdov prav hasnovita reč viditi; vendar ne zgol edina dobičkarija, ampak nekoliko tudi občna korist bi imela človeka voditi v njegovem djanju. Za tega voljo smo se namenili nekaj o imenitnosti gojzdov za občno naravsko življenje in za narodsko in človeško gospodarstvo povedati.

Rastline mnogo svoje hrane iz zraka dobivajo, posebno tiste, ki imajo veliko široko perje. Iz zraka prejemajo namreč ogelnokislino, amonjak in še druge gaze, kteri niso med glavnimi obstojnimi deli zraka. V-se vzeto ogelnokislino potem s pomočjo sončne svitlobe razkrojajo v voglec in kislec; unega hranijo v sebi za rejo in roditev novih organov, tega pa iz sebe pahajo. Živali pa s človekom vred kislec vdihajo, ogelnokislino pa izdihajo; brez kislica ne morejo živeti in v ogelnokislini hitro umerjejo. Iz tega se vidi, da se rastline in živali vzajemno živijo. Zato je tudi za oboje neka mera, ki se ne smé ne zvišati ne znižati, naj bolj pripravna. Kadar živalski ostanki gnjijejo, razvija se zraven amonjak, kterega vsak po silnem smradu, kakor je na sekretih in v hlevih, lahko spozná. Tudi tega rastline v-se serkajo in ga tako iz zraka spravljajo, da nam škodovati ne more. Tudi vodne sopare in ž njimi mnogo škodljivih gazov, ki v njih raztopljeni po zraku plavajo, na se vlečejo. V vodo zgoščene serkajo v-se in tudi škodljive gaze ž njimi, ktere potem v sebi razkrojajo. Zatorej mora se reči, da rastline zrak čistijo.

Da pa vse to, kar smo od rastlin v obče rekli, tudi od gojzdov veljá, vsak sam lahko razsodi, ker so ravno v gojzdih naj veče rastline, drevje in germovje in tudi so še tla z neizmerno množino manjih rastlin, mahovja, trav, cvetličic itd. pokrite. Vsak gojzd je velika fabrika, v kteri se dober zrak napravlja. Zato gotovo z vso pravico terdimo: gojzdi čistijo zrak in delajo ga za dihanje pripravnega in zdravega.

Tako učé nas natoroznanske razlaganja. Vendar marsikteri, ki je bolj terde misli, bo menil, „učeni mnogotero reč terdijo in je vendar vse drugač, tudi ta ne bode boljša“. Pa poglejmo, kako da je v resnici okoli po svetu.

Vsak vé, ako ob vročem poletnem času iz polja v senco bližnjega gojzda pride, kako mu to neizrečeno dobro dé. Senca za kakim zidom nikoli ni tako prijetna, kakor senca gostolistnega drevésa. Na polju je vse žalostno, trave so vele, cvetlice pobešajo glavice, — tudi človeka in živali strašna soparica močno stiska. V gojzdu pa je vse veselo, vse živo. Drevje, germovje in druge rastline vlačijo zmiraj vodne sopare na-se, tudi branijo, da voda tako hitro ne spuhtí, napolnujejo zrak s čistim kislicom in prijetnimi vonjavami in zato je v gojzdu zrak bolj vlažen, hladen in zdrav. Posebno prijazni so listnati gojzdi.

Latinski spisatelji popisovaje rimsko okolico hvalijo posebno rodovitno polje, prijetne gaje in krasne poslopja. In kakšna je zdaj? Močvirji obdajajo mesto, — močvirji, v kterih se strašne bolezni rodijo. Posebno nevarni so tako zvani pontinski močvirji. Zrak je tam zlo škodljiv, kar se že na obrazu tamošnjih prebivavcov vidi. Blede in rumene obličja, vpadle lica, motne očí, nadunjen trebuh in počasna hoja pričajo, da jih neprestana bolezen tare. Merzlice, vrančice in jeterne bolezni poberajo naj veči del prebivavcov v naj lepšej starosti iz sveta. Še celó v mesto zanašajo vetrovi teh škodljivih soparov, ki se v močvirjih rodé, posebno mescev augusta in septembra, kadar tudi vsak, kdor le more, mesto zapustí. Močvirji bi se nikoli ne bili napravili, če bi gojzdi, ki so tedaj ob časih starih Rimljanov tam stali, pokončani ne bili. Posekali so jih nekdaj scer v začasen dobiček, pa v večno škodo sebi in svojim naslednikom. Takih nevarnih močvirjev je po svetu še več. Znani so tisti na Milanskem, v spodnjih krajih okoli reke Pada in blizo Mantove. Tudi na južnem Ogerskem, v Banatu, kjer je sicer zemlja tudi rodovitna, je takih močvirjev, in znano je, da so tudi tam podobne bolezni, kakor v pontinskih domá.

Gojzdi nam ne samo zdravega zraka napravljajo, ampak varjejo nas tudi njegove močí, namreč silnih vetrov in burij. Posebno je v peščenih krajih in na morskem pobrežju pokončanje gojzdov nepametno in nevarno. Veter pesek lahko vzdigne, raznese in dostikrat naj lepše polje ž njim posuje. Taka se na Francoskem na morskih bregovih, na Nizozemskem in v Holandii in tudi na Pruskem v izhodnem morju godí. Zakaj tukaj morski valovi neprestano pesek na bregove pahajo, od koder ga potem veter raznaša. Na mnogo krajih trudijo se pokončane gojzde z novimi nadomestiti, kar pa ni tako lahko, kakor je posekanje bilo. Da so gojzdi zares varhi proti burjam, že to kaže, da so ravno v takih krajih naj hujše burje, kjer ni gojzdov. Znani so hudi vetrovi, ki na Španjskem in Laškem brijejo in vsakemu je znana burja, ki na bližnjem Krasu razsaja.

(Konec sledí.)

Od gnojenja s slamo.

Po poljskih pridigah prof. dr. Stöckhardt-a.

1. Gnojna moč slame v primeri z močjo živinskega gnoja.

(Dalje.)

Gnoj je tedaj po tem takem bolj močán, če ima več gnojnih drobcov, posebno pa fosfora in gnjilca v sebi, in ker nam kmetijska preiskava te dele iz gnoja razodeva, je očitno, da po nji naj bolj gotovo zamoremo presojevati gnojno moč gnoja. Kakor pravimo: „to srebro ali zlato je naj bolje, ker je čisto, uno pa je manj vredno, ker je namešano“, tako je tudi z gnojem: ta gnoj je več vreden, uni manj, kakor ima več ali manj gnojnih delov v sebi. Slama, scavnica (gnojnica) in blato so bile že večkrat in natanko preiskovane; zato dobro vémo, koliko imajo gnjilca in koliko fosforne kisline v sebi, namreč:

	gnjilca	fosforne kisline
v 10 centih suhe režene slame je	3 do 4 funt.,	$1\frac{1}{2}$ do 2 funt.,
v 10 centih frišnega kravjeka je	3 do 4 „	2 do $2\frac{1}{2}$ „
v 10 centih mokre kravje gnojnice	8 do 9 „	——
v 10 centih suhega kravjeka je	15 do 20 „	10 do 12 „
v 10 centih suhe kravje gnojnice	80 do 90 „	——

Kaj sledí iz te preiskave? Tole: da po frišnem iz $\frac{4}{5}$ vode obstoječem kravjeku doletí zemlji gnjilca ravno toliko, fosforne kisline pa še več kakor ju je v enaki teži suhe slame. Frišni kravjek po tem takem v enaki teži dosto preseže suho slamo in je tedaj boljši gnoj, že tudi za tega voljo, ker se v kravjeku zapopadeni gnjilec veliko veliko hitrejše raztopí in razkroji, kakor tisti, ki ga ima suha slama v sebi.

Če se je pa slama scavnice (gnojnice) do dobrega napila, je taka slama vsa drugač; nasitena gnjilca hitro razpade in se sparstení, je močen gnoj in pospešuje rast vsih rastlin. Sama slama pervo leto skor nobene očitne močí nima.

(Dalje sledí.)

Kmetijska skušnja.

(Rudeča detelja.) Velika dobrota za kmetovavce je rudeča ali laška detelja (Incarnatklee), ktero pri nas večidel v ajdo sejejo in sicer takrat kakor ajdo. Po mojih večletnih skušnjah je pa ni dobro precej takrat sejati, ampak še le takrat ko je že ajda popolnoma zelena. Če se oboje kmalo seje, detelja hitreje ozelení in ajdo močno topí, posebno če je letina mokra. Ako se pa detelja vseje, ko je že ajda popolnoma zelena, je nič ne topí, detelja pa spomladi zato ravno tako lepo raste. Tudi smo že skušali to deteljo sejati v pollan (povan) in v repo, kader je že okopana, in tudi te skušnje so se pri nas prav dobro poterdile. Sejte tedaj, kmetovavci, rudečo deteljo tako!

Lavrač.

Premišljevanje
narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Povsod živí človek.

Veliko veliko zemlje že poznamo, in zmiraj več dežel spoznavamo. Nikdar pa se ni še v noben kraj prišlo, kjer bi ne bila narava čisto ničesa ne napravila, naše življenje ohraniti. Znane so dežele, kjer sonce skoraj vse požgè, kjer človek skoraj druzega ne vidi, ko peščene hribe in planjave, in kjer je zemlja brez vse zelenjave in skoraj brez vse lepote. In vendar stanujejo v teh deželah ljudje in živali, in najdejo v njih svojo hrano. — Najdejo se kraji, ki jih sonce skoraj nikdar ne obsije, kjer skoraj večnega mraza vse oterpne, in kjer so poljodelstvo in pridelki popolnoma neznani. Vendar najdemo v njih ljudí in živali, ki se ondi redé. Previdnost je to, kar je tim okrajnam odrekla, ker bi bilo ali vročine zgorelo ali mraza oterpnelo, namestila z druzimi darovi, s kterimi se ljudje in živali lahko prežívé, in ondašnji prebivavci iščejo in porabijo tudi skerbno v živež in v druge vgodnosti življenja, kar jim narava daja.

Laponijo je previdnost tako vravnala, da mora celó neka ondašnjim prebivavcem sila zoperna nadloga pripomoček biti njih ohranjenja. Tam je namreč mnogo mnogo merčesov, ki s svojim pikanjem ondašnje prebivavce zlo mučijo in terpinčijo, in kterim se drugač ubraniti ne morejo, ko s tem, da se v njih stanovališčih vedno kadí, in da si obraz z neko kuhano smolo namažejo. Ti merčesi devajo svojo zalego na vodo, in velika množica povodnih ptičev, ki svoj živež od nje dobivajo, pride po njo. Laponjčani jih polovijo in jedó, in rekel bi, da to je njih poglavitna hrana.

Grönlandčani imajo sicer jedí iz živalstva sploh raji ko rastlinske jedí, kterih je v njih sila nerodovitni deželi sila veliko; brez tega bi terpeli veliko pomanjkanje. Vendar porabijo tudi nektere zelišča, na primer, kislico, in posebno žličnek v svoj živež. Narnavadniša hrana Grönlandčanov pa je riba angmarsetka (Angmarset), ktero posušé v zraku na skalovju, in jo hranijo ko svoj vsakdanji kruh ali za prikuho v velicih usnjatih žakljih, ali v ponošenih oblačilih pred zimo.

V Izlandii, kjer ni zavoljo severne lege tudi več poljodelstva, jé borno ljudstvo namest kruha suhe ribe.

Dalekarlečani, prebivavci severnih okrajin na Švedskem, si pečejo zastran pomanjkanja žita kruh iz brezove in smrekove skorje, in iz neke korenine, ki v močirjih raste. Prebivavci Kamčatke jedó olupljene sirove stebla medvedje tace (Bärenklaue).

Čudovita je res skerb Stvarnika za ohranjenje mnogoverstnih narodov na zemlji. Napravila je med prebivavci zemlje tako zvezo, da morajo tudi tisti narodi, ki jih velike široke morja sebijo, za občen živež in za občno vgodnost delati. Velika je modrost božja, ki nam je dala telo, ki ni na to ali uno posebno hrano navezano!

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz slov. Goríc na Štaj. 29. junia. * Dovolite ljube „Novíce“, da se jez enkrat oglasim iz naših krajev, da slovenski svet zvé, da še nismo celo zaspali. — Šole v slov. Gorícah pod vodstvom verlega za vse dobro gorečega Jareninskega gospoda dekana lepo napredujejo; se vé, da tù blizo Nemćev v obojem jeziku, razun verskih drobtinic, ktere se le v materinskem jeziku mladíni lomiti zamorejo. Vsaka fara po slov. Goricah, se mi zdí tudi po vsem spodnjem Štajarju, ima šolo v svoji lastni hiši; le sv. Jakob na Goriškem ima šolo na najetem stanišu; tù je šola popotnica, ki zdaj tù zdaj tam se vsede, ker nima svoje hiše. Tej nadlogi v okom priti je to leto kmet Franc Vaingerl — očitno ga imenujem, ker hvala, komu hvala gré — poleg cerkve ležeči hram z zemljiščem vred kupil in gosposki prosto izvoliti dal: ali naj iz tega hram za šolo napravi, ali kje drugod na tem zemljišču si prostor poišče za stavbo šolskega hrama. Komisija je poslopje to pretesno spoznala za 300 učencov in za dva učitelja; zato je imenovani kmet za mali denar prepustil lepo njivo, kjer se bo hram postavil in vertič za sadjorejo napravil. Zemlja je že izmerjena in načert učilnice valjda od okrožnega merjaša izdelan; nadjamo se, da prihodnje leto bo pri sv. Jakobu že celodnevna šola, in dečki se

bodo koristne sadjoreje učili. Očitno hvalo zasluži mož, kteri tako velikodušno za prid naše mladine skerbí.

Spomniti moram tudi žalosti, ktera je 26. t. m. Goričane doletela. Černi oblaki primomlajo proti večeru doli iz graških planín in bližnjega Pohorja, se vlečejo en čas za Muro proti Radgoni, pa hitro jih veter oberne, blisk za bliskom šviga vedno bližej našim zelenim goricam, in o poli desetih se vsiplje suha toča, ki je v 5 minutah pokončala vse upanje letošnje obilne žetve po njivah in tergatve po vinogradih. Segla je ta šiba od unkraj Mure do Drave. Žalostne sedaj stojijo vinske tertice, oropane zelenega lišpa in cvetečega grojzdiča po Šent-Jakobski, Jareninski, Margetinski in Petroški fari, da se človeku mílo zdí, in kmetič se čoha za vokoj, kako bo dače plačeval, kako sebe in mlajše preživel.

Iz Dervanja na Štaj. 3. *julia.* Č. Pri nas polje dobro letino obečuje. Travniki so zadovolili, lepega sená se je mnogo pospravilo in veselo so kosci kosili, ker se je tam in tam na travniku čutara vinca vidila. Moram pa tudi od nesreče omeniti, ktera se za resnično pripoveduje, čeravno ni popolnoma verjetna: doli od naše ogerske meje so namreč vsi kosci na nekem travniku konec vzeli; — ko se je sledilo po uzroku — pravijo — da so našli v čutari (flaški) mertvo kačo, ktera se je mogla pred va-njo splaziti in pijačo ostrupeniti. — Setve, od kterih se še pred nekterimi tedni ni vedilo, kako se bojo obnesle, sedaj čez up lepe zazorjajo; ječmen — posebno za reveže dobro rano žito — se že z našimi cepci mlati. Pšenica, od lanske toče sejana, se je celò iz ajde precej dorasla. Bog daj le srečno žetev! Že pred je pri Gleihenbergu, 26. junia pa posebno od sv. Petra do Jarenine toča strašno bíla; žito na zemlji leží, terta pa gôla stojí. Tù so gorice še nekaj obetale, al pri nas je še tisto malo klavernih se deloma že pred cvetom posmodilo, tudi pikec se pozná; sadja tudi nič ne bo; le orehi, ki so že po več zimah terpeli, bojo letos spet kak oblizek dali za potice in gibance. Bog vari tudi lepi krompir, turšico in bob.

Potovaje unidan proti horvaški strani in nekoliko po Horvaškem sem priložnost imel, lepe kraje in zemljišča viditi, al milovaje moram rêči, da kmetijstvo ima tamo še mnogo napák, ktere deloma iz nevednosti, deloma iz terme izvirajo. Memogredé omenim, da terta na Horvaškem obilniši obeta kakor pri nas, le škoda! da je tertoreja visoko na plantah. Večidel so njive tù, kakor pri nas na dravskem in murskem polju, ubožne; gnojnica, namest jo z gnojem vred lepo špogati, po vaséh poti kvari in luže polni; — prav je rekel naš gosp. dopisnik *Xo.* iz Ormuža v listu 43., da bi tamo na nekterih oganih lahko vse bilke sošteli; res je viditi, kakor da bi nalašč tako orali, da bi se ložje vsaka bilka štela; ogoni (kraji) so kakor gliste široki, polovíca in morebiti celò tri tretjine zemlje gré po brazdah v zgubo (posebno letos) in ravno tolikšna je potem zguba žita. Prosil sem ondašnje gospodarje, naj bi prišli k nam in gor do Gradca gledat, kako so se povsod, na suhem in mokrotnem, manj ali bolj široki, ravni ali obokani ogoni poterdili. Mahoma taka poprava ne gré, se vé da pervo leto je slabji, ali vsako leto je boljši in pridelka več. Sadnega sadja se malo zasaja; tudi murv ni viditi, če je ravno celi kraj, posebno prodečasto dravsko polje, podobno tistemu pri Gorici in pripravno za rejo murv, ko bi sl. svilorejno družtvo ovde murvino semenišče naredilo. Sam marljivi gosp. Berlič pri sv. Lenartu na Dravi mladíno v sadjo- in sviloreji uči, — sezite mu v roke! Nikjer tudi nisem vidil cirilskih čerk v prosti šoli, kakor pri totem gospodu. Sploh pa omenim, da zdaj naša mladež lepo slovensko čita, in da je zmiraj manj tacih enostranskih učiteljev, ki zoper zapoved sl. ministerstva zametujejo v šolah materni jezik učencov. — Živinoreja tukaj ni prida, nahajajo se scer leni konji, kteri so precej číslani, ali le premnogo pregreškov v reji se najde, kteri, kakor nam vodstvo c. k. vojnega kardela v Gradcu opazno in zvedno na znanje daje, izvirajo pervič: da se živina prezgodaj, že včasi v 2. letu, in prehudo in nezmerno vprega; drugič: da se kobile s kostnimi in udnimi napakami za pleme rabijo, in tretjič: da so pota tako slabe, da si noge konji morajo kmalo pohabiti.

Iz Blejskega jezera 2. *julia.* Že se oživlja naš rajski kraj. Od blizo in deleč se naberajo gosti, in ne le taki, ki so že večkrat tukaj bili, temuč mnogo tudi tacih, ktere je lepota naše okolice pervikrat tù sèm privabila. Zmiraj bolj slovi prijetnost blejskega jezera po svetu in kliče goste k sebi celó iz daljnih krajev — Slovane in Lahe, Angleže in Nemce. Že je tukaj med drugimi neka bogata in velika družina iz Angleškega, tudi gosp. Rittmayer iz Tersta, ki si je blizo jezera krasno poslopje za stanovanje poleti sozidal, je s svojo rodovino že tukaj; še več gostov pa se pričakuje, ki so že napovedali svoj prihod. Bo tedaj letos prav prijetno in živo tukaj in dosto tavžent goldinarjev bo spet ostalo v ti okolici, kamor jih popotni z veseljem prinesó, da so le prijazno in dobro postreženi in ne preveč stiskani. Saj popotnik rad plača kar je prav, in obá, gost in gostinčar, se dobro počutita pri tem. Na zadnje ima dobiček le kraj, kamor zahaja veliko ljudí; — žive priče tega so nam, na priliko, vasí in tergi Baden, Föslau, Mödling, Brun in več druzih blizo Dunaja; dokler ni bila Dunajčanom navada poleti na deželo hoditi ali ondi stanovati, so vsi ti kraji manj premožni bili in njih sedanje lepe hiše so bile popred le revne bajte; zdaj je to vse drugač. Zato se pa tudi spodobi, da domači s ptujci v vsem prav prijazno in priljudno ravnajo, ker je popotnik le tam rad, kjer je prijazno sprejeman. Škoda! da je gosp. Prešern zadnje leta tako malo na Jezeru, on je bil, tako rekoč, duša tega kraja; pri njem se je vse zvedilo, kar je kdo želel; on je vedel za vsako reč svèt in pomoč. — Polje naše obeta dobro letíno; Bog nas obvari le kakšne nesreče po toči, ktera je včeraj popoldne ob treh našo gorensko stran že hudo zadela in posebno Rodne, Palče, Begne, Zgoše, Zápuše, Novo vas in Slatino, naj huje pa Otok in Verbno poškodovala; sliši se, da je polje ondi popolnoma pobito. Veršela je toča izperva brez kaplje dežja in je bila kot golobje jajca debela.

Iz Ljubljane. Na tukajšni zadnji somenj je prišlo celò malo ljudí, bilo je tedaj malo kupčije. Živine so veliko pripeljali, posebno goved cena, za par srednjih volov je bila 160 do 200 fl., velicih po 170 do 300 fl. — — Zadnjih 14 dní se je primerilo v Ljubljani pri belem dnevu več tatvín v štacunah sred mesta, večidel opoldne, ko so bile štacune zaperte in štacunarji pri kosilu. Slišali smo, da so zasačili več mladih vlačugarjev, ki so teh ropov sumljivi, in da si sl. policija prizadeva zasleditì roparsko derhal, ki je morebiti s temi potepuhi v družbi. Za občno varnost bi bilo želeti, da bi se število policajev pomnožilo, ker 36 bi jih za sedanjo Ljubljano utegnilo res premalo biti, ako se pomisli, da dan na dan in noč na noč ne more vsih 36 na nogah biti, ampak le polovíca en dan in eno noč. Od dobroznane skerbnosti našega sl. policijskega vodstva za občno varnost smemo gotovo pričakovati, da se bo na kakošno vižo pomagalo o teh zadevah, da bo na vsako vižo prav. — Slišali smo, da je sl. ministerstvo podúka poprašati dalo gosp. vodja in učenike naše realne šole: ali bi ne bilo treba, da bi se v natisu šolskih bukev geometrije, mehanike itd. nemškim tehničnim besedam pristavile tudi slovenske, da bi take nenavadne, dostikrat iz gerškega ali latinskega jezika v nemški jezik prenešene besede domači učenci lože in bolje razumeli.

Gospod vodja in gospodje učeniki (razun enega) so nek vsi enoglasno odgovorili, da to je potrebno v vsih naravoslovnih ukih, in da za dobro podučenje domače mladosti skerbni učeniki so že od nekaj v šoli pristavljali takim tehničnim izrazom slovenske besede, po kterih se razumljenje tacih naukov močno polajšuje, — in razumljenje tega, kar se učenec uči, in polajšanje razumnosti je pač cil in konec pravega šolskega poduka. Čast in hvala sl. ministerstvu, da po očetovsko skerbí za temeljito podučenje šolske mladosti, — čast in hvala pa tudi gosp. vodnikom in učenikom, ki spoznajo potrebe za dober napredek naših šol! Za vse te tehnične besede pa ustanoviti dobre slovenske besede, ne bo nobena posebna težava, zakaj naš jezik je že toliko omikan in olikan, da se za nobeno vednost ne vstrašimo osnovati slovenskih besed. Dosto o tem je slovenšina že slavno dokazala, kaj premore. — Včeraj popoldne je gosp. Luka Jeran spremil nove za srednjo Afriko namenjene misionarje v Terst, in v pondeljk popoldne jo bo ž njimi odrinil do Aleksandrije. Le če bo častiti gospod popolnoma zdrav ostal na ti poti, bo šel dalje za svojem poklicom; če pa zdravje ne bo kazalo, se bo zopet vernil v domačijo po opravljenem spremstvu unih misionarjev.

Novičar iz mnogih krajev.

V poslednjem listu deržavnega zakonika že stojí po naj višjem sklepu od 26. p. m. razpis novega zajema, kterega smo omenili v zadnjih Novícah. Cesar pravi v tem razpisu, da ta zajém, po kterih se bo 350 do 500 milionov gold. na pósodo vzelo, ima namen: papirnatemu dnarju spet vrednost srebernega in zlatega dnarja dati in preskerbeti deržavi več dnarja, kterega bi utegnila prihodnji čas za nenavadne stroške potrebovati; zato želí, da bi se vsak po svoji moči vdeležil tega zajema in posodil deržavi več ali manj; po tem bojo dolžne pisma (obligacije) napravljene za 20, 50, 100, 500, 1000, 5000 in 10.000 gold. Podpisovanje za to posojilo se bode po vsih krajih celega cesarstva začelo 20. dan tega mesca, in bode jenjalo 19. dan prihodnjega mesca. — C. k. ministerstvo je na cesarskih železnicah od krajcarja na 3 vinarje znižano vožníno od centa žita, moke, sočivja in krompirja za miljo pota podaljšalo do konca prihodnjega mesca. — Za kirurga ali dohtarja zdravništva iz Horvaškega ali Slavonskega, ki se želí živinozdravništva na Dunaj učit iti, je razpisana štipendija od 200 fl. na leto. — Ker je skušnja učila, da se 3. dec. 1852 dana gojzdna postava, posebno kar se tiče mnogoverstnih gojzdnih služnost ali servitutov, ne dá v vsem izpeljati, se posvetuje ravno zdaj c. k. ministerstvo notrajnih oprav: kako bi se ta postava deloma prenaredila. — C. k. ministerstvo pravosodja je razpustilo deželno nadsodnijo v Celovcu, in ukazalo, da zedinjena višja sodnija za štajarsko, krajnsko in koroško deželo v Gradcu se ima začeti 21. dan tega mesca. — Županom je ukazano, da naj v vsaki soseski na tistih cestah, kjer se več potov križa, postavijo cestne roke, na kterih je razločno zapisano: kam ta ali una pot pelje. — Vremenski prerok iz Jolsve ne dá mirú; spet prerokuje vreme za ta mesec, da ne bo stanovitno, večidel oblačno, soparno, da dež in hude vremena bojo motile poljske dela in da ne bo dobro za vino. Mi pa upamo, da bode preroku to prerokovanje ravno tako spodletelo, kamor mu jih je že več, in želimo z naznanili tacih preroštev ljudstvu djansko pokazati, da le prazno slamo mlatijo taki vedeži. — Skrivni svetovavec knez Goršakov, je v sredo zvečer ob osmih prišel z odgovorom rusovskega cara na Dunaj; ni še znano, kakošen je odgovor; vendar vsi časniki so polni, da car ne dovoli popolnoma, kar je austrianska vlada terjala, da bi namreč rusovska armada zapustila Moldavo in Valahijo. Da se rusovski car ni vdal terjatvam, se sklepa tudi iz tega, da ima veči del severne rusovske armade berž in hitro maršírati v južne kraje bojišča, ki so na vsako stran Rusom za vojsko bolj pripravni in vgodni. Kmalo se bo za gotovo zvedilo, kaj bo. Dobručo je rusovska armada že večidel zapustila, le v donavskih terdnjavah: v Hiršovi, Mačinu, Izakči in Tulči se terdno derží. Iz Bukurešta se pomikuje nazaj proti Fokšani; glavno stanišče kneza Goršakova je od 1. julia v Ursičeni. Turki se pomikujejo v veliki Valahii naprej, in v tisti primeri, kakor Rusi v severni Valahii in Moldavi proti austrianski meji maršírajo, se približuje Omer-paša s svojo armado doljni Donavi; v Ruščuku je nek že vse pripravljeno za njegovo glavno stanišče. — Turške donavske barke se zbirajo od 26. junia pri Turtukaji, da se bojo zedinile z angleškimi in francoskimi, ki so 1. julia odrinile proti izlivom Donave, ondi napasti rusovske donavske barke. — V okolicah Fokšane in Jalomnice se je začela goveja kuga, ki se je zatrosila iz Besarabije; v Jalomniški okolici je poginilo že čez 1000 goved. — 26. in 27. junia so angleške barke spet bombardirale Bomarsund in veliko škodo napravile. — Morski maršal Napier je poslal pismo angleški vladi, v kterem razlaga, kolikšno škodo je včinil že Rusom, ktero je prerajtal z 46 razdjanimi barkami na 3,800.000 fl. Al angleški časniki ga ne hvalijo zavolj tega, ampak ga hudo grajajo, ker tisto blago (smola, katran, les itd.), ki ga je pokončal, je bilo že z angleškim dnarjem plačano in je imelo, če bi vojske ne bilo, še to poletje na Angleško priti. — Na Španjskem se punt, ki je le punt armade, ne pa ljudstva, dosihmal ni dalje razširil.

Stergár.

V jerhavih hlačah in z lestvo na rami,
Z usnjem opasan sem zgodaj med vami.
Žlahna gospôda prav sladko še spí,
Nekdo že praska, jo vstati budí.
Gospodje! gospoje! sem priden stergar,
Ovarjem vas ognja za majhen denar.

Nosim na herbtu, kolenih pogačo,
Metlo pod pazho, na rami stergačo,
Černa sajína od mene letí,
Kdor se mi bliža, se vmazat' bojí.
Gospodje! gospoje! sem priden stergar,
Ovarjem vas ognja za majhen denar.

Hodim brez čevljev, ne nosim klobuka,
Brez nogovice se noga mi suka;
Zdaj že po ulicah tekam, hitim;
Zdaj jo skoz dimnik na streho smodim.
Gospodje! gospoje! sem priden stergar,
Ovarjem vas ognja za majhen denar.

Ćern, nesnažen in gerd in ostuden,
Kmetu, gospodu — še sebi sem čuden;
Vendar me gosta povsodi željé,
Vrata mi vsake odperte stojé.
Gospodje! gospoje! sem priden stergar,
Ovarjem vas ognja za majhen denar.

Ako nehtejo otroci molčati,
Napovedujejo mene jim mati.
Serčen je, ki bi se mene ne bal,
Strašen otrokom poznan sim balbál.
Gospodje! gospoje! sem priden stergar,
Ovarjem vas ognja za majhen denar.

Fr. Blažić.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*